

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

Π Ε Ρ Ι Β Α Λ Λ Ο Ν
&
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΑΦΘΟΝΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η δοκιμασία ενός πολιτισμού

[1] Το τέλος της δεύτερης χιλιετίας –παρόλο που ορόσημο αυθαίρετο– βρίσκει τη Γη και τους κατοίκους της απειλούμενους από μια ανάπτυξη χωρίς μέτρο, που μήτε το φυσικό περιβάλλον σέβεται, αλλά και τις πραγματικές ανάγκες του ανθρώπου αλλοιώνει.

[2] Πολλοί, ασφαλώς, δεν συμμερίζονται την απαισιοδοξία ως προς τα περιθώρια που υπάρχουν να αποφευχθεί το χειρότερο· και υπολογίζουν ότι η τεχνολογία, που δίκαια βρίσκεται στο επίκεντρο των επικρίσεων, θα αποτελέσει και τον κύριο μοχλό για την αναστροφή της πορείας.

[3] Το πρόβλημα είναι ότι η αναστροφή αυτή προϋποθέτει τολμηρές αποφάσεις, παγκόσμια συνεργασία και ατομική υπευθυνότητα. Ακόμη περισσότερο, προϋποθέτει αλλαγή νοοτροπίας και αξιών. «Χρειάζεται να καταλάβουμε» γράφει ο Α. Βεργανελάκης «ότι η ανθρωπότητα μπήκε σε μια εντελώς νέα εποχή, για την οποία το παρελθόν δεν μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων είναι ένα συλλογικό έργο, που επιβάλλεται να γίνεται σε τοπική, εθνική και διεθνή κλίμακα».

[4] Είναι αλήθεια ότι, την τελευταία ιδίως δεκαετία, κάποια αναμφισβήτητη πρόοδος έχει **συντελεσθεί**. Μεμονωμένα έθνη ή σε συνεργασία μεταξύ τους έχουν νομοθετήσει συγκεκριμένα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ σε διεθνές επίπεδο το πρόβλημα τίθεται με αυξανόμενη έμφαση. Ταυτόχρονα, υπάρχει μια θεαματική αύξηση της ευαισθησίας των ίδιων των κατοίκων της Γης: Οικολογικά κινήματα δραστηριοποιούνται ή πολιτεύονται σε πολλές χώρες, οι διαμαρτυρίες παίρνουν συχνά την μορφή συγκρούσεων με την

αναπτυξιακή νοοτροπία, ενώ τα μέσα ενημέρωσης αφιερώνουν μεγάλο μέρος στην πληροφόρηση και επισήμανση των κινδύνων.

[5] Ενώ, όμως, η σχετική αφύπνιση των εθνών και του ανθρώπου ως προς τους οικολογικούς κινδύνους είναι μια νέα και σημαντική παράμετρος, τα περιθώρια για κάποιου είδους αισιοδοξία παραμένουν **αναιμικά**. Ο λόγος είναι ότι ο πλανήτης έχει ήδη τραυματιστεί σοβαρά, και το κοινωνικό κόστος ή η δράση που απαιτούνται για μια αργή ανάκαμψη υπερβαίνουν κατά πολύ τις παρούσες δυνατότητες κινήσεων. Διότι οι διεθνείς διαδικασίες είναι πολύπλοκες και χρονοβόρες, και η απαραίτητη εμπιστοσύνη –ως προς τη μείωση, για παράδειγμα των εξοπλισμών ή της παραγωγής διοξειδίου του άνθρακα– δεν είναι πάντοτε δεδομένη. Συχνά, επίσης, είναι ανάγκη να θιγεί το συμφέρον ατόμων, ομάδων ή εταιριών για να βελτιωθούν τα πράγματα και τούτο, σε μια εποχή καταναλωτισμού που **εκτρέφει** αντίθετες αξίες, είναι συχνά αδιανόητο.

[6] Το συμπέρασμα έχει, λοιπόν, μια δραματική διάσταση. Για να απαλλαγεί η Γη από τους εφιάλτες της, χρειάζεται ίσως κάτι ριζικότερο από τις **βραδύτατες** κινήσεις σε τοπικό ή παγκόσμιο επίπεδο. Η περιβαλλοντική κρίση είναι, σε πρωτογενές επίπεδο, κρίση του σύγχρονου πολιτισμού και των αξιών του. Αυτό που χρειάζεται, συνεπώς, είναι να αμφισβητηθεί η ίδια η έννοια της προόδου και η μονομέρεια της πρακτικής της. Διότι η πρόοδος, μέχρι τώρα, περίπου ταυτίζεται με τα τεχνολογικά αγαθά και τη βελτίωση των οικονομικών παραμέτρων. Ελάχιστα αναφέρεται σε ποιοτικές παραμέτρους, στην αρμονική ισορροπία του ανθρώπου με το περιβάλλον του, σ' αυτόν καθ' εαυτό τον εσωτερικό άνθρωπο και στην ανάγκη του να υπάρξει με τους άλλους.

Γιώργος Γραμματικάκης, κείμενο διασκευασμένο

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Ο αλλοτριωμένος καταναλωτής

[1] Αλλά, πέρ' από τον τρόπο που τ' αποχτήσαμε, πώς χρησιμοποιούμε τα πράγματα αφότου τα αποκτήσαμε; Σχετικά με πολλά πράγματα, δεν υπάρχει καν η πρόφαση της χρησιμότητας. Αποχτούμε πράγματα για να τα έχουμε. Είμαστε ευχαριστημένοι με την άχρηστη κατοχή.

[2] Θα μπορούσα να συνεχίσω να δίνω παραδείγματα επ' άπειρον. Αλλά είναι περιττό να βασανίζω το θέμα, αφού ο καθένας μπορεί να σκεφτεί τις επεξηγήσεις που θα μπορούσα να δώσω. Θέλω μόνο να τονίσω το κύριο συμπέρασμα: Η ενέργεια της κατανάλωσης θα έπρεπε να είναι μια συγκεκριμένη ανθρώπινη ενέργεια, στην οποία περιλαμβάνονται οι αισθήσεις

μας, οι σωματικές ανάγκες, το αισθητικό γούστο, δηλαδή, στην οποία ενυπάρχουμε εμείς σαν συγκεκριμένες υπάρξεις. Η ενέργεια της κατανάλωσης θα έπρεπε να είναι μια νοηματοσμένη, ανθρώπινη παραγωγική εμπειρία. Στον πολιτισμό μας λίγο απ' αυτό υπάρχει. Κατανάλωση είναι στην ουσία η ικανοποίηση της τεχνητά ερεθισμένης φαντασίας, μια φανταστική εκτέλεση, αποξενωμένη απ' τους συγκεκριμένους, πραγματικούς εαυτούς μας.

[3] Ο τρόπος που καταναλώνουμε κατ' ανάγκη καταλήγει στο γεγονός ότι δεν είμαστε ποτέ ικανοποιημένοι. Η μανία μας για κατανάλωση έχει χάσει κάθε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες του ανθρώπου. Αρχικά, η ιδέα της κατανάλωσης περισσότερων και καλύτερων πραγμάτων υποτίθεται ότι θα έδινε στον άνθρωπο μια ευτυχέστερη, πιο ικανοποιητική ζωή. Η κατανάλωση ήταν το μέσο για κάποιο σκοπό –εκείνον της ευτυχίας. Τώρα έγινε αυτοσκοπός. Η σταθερή αύξηση των αναγκών μάς υποχρεώνει σε μια διαρκώς αυξανόμενη προσπάθεια, μας κάνει να εξαρτόμαστε απ' τις ανάγκες, κι απ' τους ανθρώπους και τους θεσμούς, μέσω των οποίων τις ικανοποιούμε.

[4] Η αλλοτριωμένη στάση απέναντι στην κατανάλωση όχι μόνο υπάρχει στην απόχτηση και κατανάλωση των αγαθών, αλλά καθορίζει, περ' απ' αυτό, την ενασχόληση κατά το χρόνο της ανάπαυσης. Εάν ένας άνθρωπος εργάζεται χωρίς αίσθηση συγγένειας με ό,τι κάνει, πώς μπορεί να χρησιμοποιήσει το χρόνο της ανάπαυσής του κατά τρόπο ενεργητικό και νοηματοσμένο; Στην πραγματικότητα δεν είναι ελεύθερος να απολαύσει τη «σχόλη» του. Η αξία της διασκέδασης καθορίζεται απ' την επιτυχία της στην αγορά –όχι από κάτι που θα μπορούσε να μετρηθεί με ανθρώπινους όρους. [...]

Έριχ Φρομ, «Τετράδια ευθύνης»,
Απόδοση: Τάκης Τσαμαλίκος

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Ο εφιάλτης της Περσεφόνης

Εκεί που φύτερωνε φλησκούνι κι άγρια μέντα
κι έβγαζε η γη το πρώτο της κυκλάμινο
τώρα χωριάτες παζαρεύουν τα τσιμέντα
και τα πουλιά πέφτουν νεκρά στην υψικάμινο.
Εκεί που σμίγανε τα χέρια τους οι μύστες
ευλαβικά πριν μπουν στο τελεστήριο
τώρα πετάνε τ' αποτσίγαρο οι τουρίστες
και το καινούργιο παν να δουν διυλιστήριο.

Εκεί που η θάλασσα γινόταν ευλογία
κι ήταν ευχή του κάμπου τα βελάσματα
τώρα καμιόνια κουβαλάν στα ναυπηγεία
άδεια κορμιά σιδερικά παιδιά κι ελάσματα.

Κοιμήσου Περσεφόνη
στην αγκαλιά της γης
στου κόσμου το μπαλκόνι
ποτέ μην ξαναβγείς.

Νίκος Γκάτσος

ΘΕΜΑ Α΄

Σε ένα κείμενο 70 περίπου λέξεων, να πυκνώσετε το περιεχόμενο των παραγράφων 4 έως 6 του **Κειμένου 1**.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β΄

B1. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στον αριθμό της στήλης Α, το γράμμα από τη στήλη Β που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση με βάση το περιεχόμενο του **Κειμένου 2** (χωρίς αναφορά σε χωρία του κειμένου):

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Στην πρώτη παράγραφο αναφέρεται ότι τα περισσότερα πράγματα που αγοράζει ο σύγχρονος καταναλωτής	α. προορίζονται για απλή κατοχή.
	β. δεν τα θέλει πραγματικά.
	γ. προορίζονται για χρήση.
2. Στη δεύτερη παράγραφο ο συγγραφέας ισχυρίζεται ότι η κατανάλωση σήμερα	α. καλύπτει τις πλασματικές ανάγκες του ανθρώπου.
	β. αποσκοπεί στην κάλυψη των πραγματικών αναγκών του ανθρώπου.
	γ. δεν ικανοποιεί καμία του επιθυμία.
3. Στην τρίτη παράγραφο υποστηρίζεται πως ο σύγχρονος άνθρωπος	α. έχει συνδέσει την αγορά αγαθών με την ευτυχία.
	β. δεν είναι ευτυχισμένος μέσα από την αγορά αγαθών.
	γ. αδιαφορεί για την αγορά νέων αγαθών.
4. Στην τέταρτη παράγραφο τονίζεται πως η αλλοτριωμένη στάση	α. αφορά μόνο την κατανάλωση αγαθών.
	β. αφορά όχι μόνο την κατανάλωση αγαθών αλλά και τον ελεύθερο χρόνο.
	γ. δεν αφορά την κατανάλωση αγαθών.

Μονάδες 12

B2.α. Να αναφέρετε τη λειτουργία των ακόλουθων σημείων στίξης του **Κειμένου 1**:

- α) –παρόλο που ορόσημο αυθαίρετο– (η διπλή παύλα, 1^η παράγραφος),
- β) «Χρειάζεται να καταλάβουμε... εθνική και διεθνή κλίμακα» (τα εισαγωγικά, 3^η παράγραφος),
- γ) Ενώ, όμως, η σχετική αφύπνιση... (το κόμμα, 5^η παράγραφος)

Μονάδες 3

β. Να αντικαταστήσετε τις ακόλουθες λόγιες λέξεις του **Κειμένου 1** με απλές-καθημερινές: **ορόσημο, συντελεσθεί, αναιμικά, εκτρέφει, βραδύτατες.**

Μονάδες 5

γ. Πώς οργανώνεται το επιχείρημα της 5^{ης} παραγράφου του **Κειμένου 1**;

Μονάδες 6

B3. Πρόθεση του συγγραφέα στην 2^η παράγραφο του **Κειμένου 2** είναι να επηρεάσει συναισθηματικά τον αναγνώστη. Να αναφέρετε 3 γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει τον σκοπό του (**μονάδες 3**), αναφέροντας στη συνέχεια τη λειτουργία τους (**μονάδες 6**)

Μονάδες 9

ΘΕΜΑ Γ'

Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο για το θέμα που τίγεται, κατά τη γνώμη σας, στο **Κείμενο 3**, αξιοποιώντας 3 κειμενικούς δείκτες (150 – 200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ'

Συζητώντας στην περιβαλλοντική ομάδα του σχολείου σας, σας ζητείται να παρουσιάσετε τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη σύγχρονη καταναλωτική κοινωνία και στην καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και να αναφερθείτε σε δράσεις παγκόσμιου χαρακτήρα που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην ανάσχεση της καταστροφής της φύσης. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30